

คำชี้แจง

1. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบ่งออกเป็น 14 ชุด ดังนี้
  - ชุดที่ 1 ความหมายของลำดับและชนิดของลำดับ
  - ชุดที่ 2 การเขียนลำดับโดยการแจกแจง
  - ชุดที่ 3 การหาพจน์ถัดไปและพจน์ทั่วไปของลำดับ
  - ชุดที่ 4 การใช้ฟังก์ชันพหุนามหาพจน์ทั่วไปของลำดับ
  - ชุดที่ 5 ความหมายของลำดับเลขคณิต
  - ชุดที่ 6 การหาพจน์ที่ n ของลำดับเลขคณิต
  - ชุดที่ 7 การหาพจน์ต่าง ๆ ของลำดับเลขคณิต
  - ชุดที่ 8 ตัวกลางเลขคณิตและการกำหนดตัวแปรหาลำดับเลขคณิต
  - ชุดที่ 9 โจทย์ปัญหาของลำดับเลขคณิต
  - ชุดที่ 10 ความหมายของลำดับเรขาคณิต
  - ชุดที่ 11 การหาพจน์ที่ n ของลำดับเรขาคณิต
  - ชุดที่ 12 การหาพจน์ต่าง ๆ ของลำดับเรขาคณิต
  - ชุดที่ 13 ตัวกลางเรขาคณิตและการกำหนดตัวแปรหาลำดับเรขาคณิต
  - ชุดที่ 14 โจทย์ปัญหาของลำดับเรขาคณิต
2. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ชุดที่ 2 เรื่อง การเขียนลำดับโดยการแจกแจง ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ชั่วโมง
3. เพื่อให้การทำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ชุดนี้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนควรปฏิบัติดังนี้
  - 3.1 ศึกษาสาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้
  - 3.2 ศึกษาคำชี้แจงและตัวอย่างในการทำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ให้เข้าใจ
  - 3.3 ทำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ด้วยตนเองให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด
  - 3.4 ควรมีความตั้งใจ มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
  - 3.5 เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัย หรือมีส่วนไหนที่ทำไม่ได้ ให้กลับไปทบทวนเนื้อหา หรือขอคำแนะนำจากครูผู้สอน
  - 3.6 ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยความซื่อสัตย์

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ลำดับ
ชุดที่ 2 การเขียนลำดับโดยการแจกแจง

สาระสำคัญ

การเขียนลำดับนิยมเขียน 2 แบบ คือ การเขียนลำดับโดยการแจกแจง และการเขียนลำดับในรูปพจน์ทั่วไป โดยที่การเขียนลำดับแจกแจง คือ เขียนเฉพาะสมาชิกของเรนจ์เรียงกันไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

นักเรียนสามารถเขียนลำดับโดยการแจกแจง เมื่อกำหนดพจน์ทั่วไป (a_n) ของลำดับหรือกำหนดฟังก์ชัน $f(x)$ ของลำดับมาได้

ด้านทักษะกระบวนการ

นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ในคณิตศาสตร์และนำความรู้ หลักการกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ ได้

ด้านคุณลักษณะ

นักเรียนใฝ่เรียนรู้ในตนเอง

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 1 เรื่อง ลำดับ
ชุดที่ 2 การเขียนลำดับโดยการแจกแจง จำนวน 1 ชั่วโมง
 ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

แนวคิด

การเขียนลำดับ จะเขียนเฉพาะสมาชิกของเรนจ์เรียงกันไป กล่าวคือ
 ถ้า a เป็นลำดับจำกัด จะเขียนแทนด้วย $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n$
 ในกรณีที่ a เป็นลำดับอนันต์จะเขียนแทนด้วย $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n, \dots$

ตัวอย่างที่ 1 ถ้า $f(n) = 2n + 3$, $n \in \{1, 2, 3\}$ จงเขียนลำดับโดยการแจกแจง

$$f(1) = 2(1) + 3 = 5$$

$$f(2) = 2(2) + 3 = 7$$

$$f(3) = 2(3) + 3 = 9$$

ลำดับ คือ 5, 7, 9

ตัวอย่างที่ 2 ถ้า $g(x) = \frac{1}{x+1}$, $x \in \mathbb{I}^+$ จงเขียนลำดับในรูปพจน์ทั่วไป

$$g(1) = \frac{1}{1+1} = \frac{1}{2}$$

$$g(2) = \frac{1}{2+1} = \frac{1}{3}$$

$$g(3) = \frac{1}{3+1} = \frac{1}{4}$$

$$g(4) = \frac{1}{4+1} = \frac{1}{5}$$

ลำดับ คือ $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \dots, \frac{1}{x+1}, \dots$

แบบฝึกทักษะที่ 1

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนเติมช่องว่างให้สมบูรณ์และครบถ้วน
- แบบฝึกทักษะที่ 1 มีจำนวน 2 ข้อ ข้อละ 3 คะแนน รวม 6 คะแนน

- กำหนดให้ $a_n = 2n + 1$ $n \in \{1, 2, 3, 4\}$ จงเขียนลำดับโดยการแจกแจง

จากโจทย์ $a_n = 2n + 1$

$$\begin{aligned} \text{วิธีคิด } a_1 &= (2)(1) + 1 \\ &= 2 + 1 \end{aligned}$$

แทนค่า $n = 1$ ได้ $a_1 = \dots$

$$\begin{aligned} \text{วิธีคิด } a_2 &= (2)(2) + 1 \\ &= \dots + 1 \end{aligned}$$

แทนค่า $n = 2$ ได้ $a_2 = \dots$

$$\begin{aligned} \text{วิธีคิด } a_3 &= (2)(\dots) + 1 \\ &= \dots + 1 \end{aligned}$$

แทนค่า $n = 3$ ได้ $a_3 = \dots$

$$\begin{aligned} \text{วิธีคิด } a_4 &= (\dots)(\dots) + \dots \\ &= \dots + \dots \end{aligned}$$

แทนค่า $n = 4$ ได้ $a_4 = \dots$ ดังนั้น 4 พจน์แรกของลำดับ คือ $\dots, \dots, \dots, \dots$

2. กำหนดฟังก์ชัน $f(x) = x^2 + 2$ เมื่อกำหนด $x \in I^+$ จงเขียนลำดับในรูปพจน์ทั่วไป

จากโจทย์ $f(x) = x^2 + 2$

วิธีคิด $f(1) = 1^2 + 2$
 $= 3$

แทนค่า $x = 1$ ได้ $f(x) = \dots\dots\dots$

วิธีคิด $f(2) = \dots + 2$
 $= \dots\dots$

แทนค่า $x = 2$ ได้ $f(x) = \dots\dots\dots$

วิธีคิด $f(\dots) = \dots + 2$
 $= \dots\dots$

แทนค่า $x = 3$ ได้ $f(x) = \dots\dots\dots$

วิธีคิด $f(\dots) = \dots + \dots$
 $= \dots\dots$

แทนค่า $x = n$ ได้ $f(x) = \dots\dots\dots$

ดังนั้น ลำดับคือ $\dots, \dots, \dots, \dots, (\dots\dots\dots), \dots$

เก่งมากเลยครับ
 ไปแบบฝึกทักษะที่ 2 เลย

แบบฝึกทักษะที่ 2

- คำชี้แจง
- ให้นักเรียนเขียนลำดับในรูปแจกแจง เมื่อกำหนดพจน์ทั่วไปของลำดับให้
  - แบบฝึกทักษะที่ 2 มี 3 ข้อ ข้อละ 3 คะแนน รวม 9 คะแนน

1. กำหนดพจน์ทั่วไปของลำดับ คือ $a_n = \frac{n(n+1)}{2}$ จงเขียน 4 พจน์แรกของลำดับ

จากโจทย์ $a_n = \frac{n(n+1)}{2}$

$$a_1 = \dots\dots\dots$$

$$a_1 = \dots\dots\dots$$

$$a_1 = \dots\dots\dots$$

$$a_2 = \dots\dots\dots$$

$$a_2 = \dots\dots\dots$$

$$a_2 = \dots\dots\dots$$

$$a_3 = \dots\dots\dots$$

$$a_3 = \dots\dots\dots$$

$$a_3 = \dots\dots\dots$$

$$a_4 = \dots\dots\dots$$

$$a_4 = \dots\dots\dots$$

$$a_4 = \dots\dots\dots$$

ดังนั้น 4 พจน์แรกของลำดับ คือ ..... , ... , ... , ...

2. กำหนดพจน์ทั่วไปของลำดับ คือ $a_n = 3n^2 - 2$ จงเขียน 5 พจน์แรกของลำดับ
จากโจทย์ $a_n = 3n^2 - 2$

$$a_1 = \dots\dots\dots$$

$$a_1 = \dots\dots\dots$$

$$a_1 = \dots\dots\dots$$

$$a_2 = \dots\dots\dots$$

$$a_2 = \dots\dots\dots$$

$$a_2 = \dots\dots\dots$$

$$a_3 = \dots\dots\dots$$

$$a_3 = \dots\dots\dots$$

$$a_3 = \dots\dots\dots$$

$$a_4 = \dots\dots\dots$$

$$a_4 = \dots\dots\dots$$

$$a_4 = \dots\dots\dots$$

$$a_5 = \dots\dots\dots$$

$$a_5 = \dots\dots\dots$$

$$a_5 = \dots\dots\dots$$

ดังนั้น 5 พจน์แรกของลำดับ คือ ..... , ... , ... , ...

3. กำหนดฟังก์ชัน $f(x) = x^2 + 1$ เมื่อกำหนด $x = 1, 2, 3, \dots, n$

จงเขียนลำดับในรูปพจน์ทั่วไป

จากโจทย์ $f(x) = x^2 + 1$

แทนค่า $x = 1$ จะได้ $f(1) = \dots\dots\dots$

$f(1) = \dots\dots\dots$

$f(1) = \dots\dots\dots$

แทนค่า $x = 2$ จะได้ $f(2) = \dots\dots\dots$

$f(2) = \dots\dots\dots$

$f(2) = \dots\dots\dots$

แทนค่า $x = 3$ จะได้ $f(3) = \dots\dots\dots$

$f(3) = \dots\dots\dots$

$f(3) = \dots\dots\dots$

•
•
•

แทนค่า $x = n$ จะได้ $f(n) = \dots\dots\dots$

ดังนั้น ลำดับ คือ $\dots, \dots, \dots, \dots$

แบบฝึกทักษะที่ 3

- คำชี้แจง
- ให้นักเรียนหาคำตอบของโจทย์ที่กำหนดให้ ในตอนที่ 1 แล้วนำคำตอบที่ได้ไปเทียบตารางอักษร และให้นำอักษรที่ได้จากคำตอบมาเรียงตามข้อที่กำหนดในตอนที่ 2
  - แบบฝึกทักษะที่ 3 มี 2 ตอน ตอนที่ 1 จำนวน 6 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน ตอนที่ 2 จำนวน 1 ข้อ ข้อละ 4 คะแนน

ตอนที่ 1 กำหนดให้ $a_n = \frac{n}{n+1}$ เมื่อ $n \in \mathbb{I}^+$ จงเขียนลำดับโดยการแจกแจง จำนวน 6 พจน์
ลำดับของ a_n คือ $a_1, a_2, a_3, a_4, a_5, a_6$

วิธีทำ (1) $a_1 = \dots\dots\dots$ (2) $a_2 = \dots\dots\dots$
 $a_1 = \dots\dots\dots$ $a_2 = \dots\dots\dots$
 $a_1 = \dots\dots\dots$ $a_2 = \dots\dots\dots$

(3) $a_3 = \dots\dots\dots$ (4) $a_4 = \dots\dots\dots$
 $a_3 = \dots\dots\dots$ $a_4 = \dots\dots\dots$
 $a_3 = \dots\dots\dots$ $a_4 = \dots\dots\dots$

(5) $a_5 = \dots\dots\dots$ (6) $a_6 = \dots\dots\dots$
 $a_5 = \dots\dots\dots$ $a_6 = \dots\dots\dots$
 $a_5 = \dots\dots\dots$ $a_6 = \dots\dots\dots$

ไปตอนที่ 2 ต่อเลยครับ..

ตารางอักษรเทียบคำตอบ

อักษร	คำตอบ
ก	$\frac{4}{5}$
ง	$\frac{3}{4}$
ช	$\frac{8}{13}$
ซ	$\frac{13}{14}$
ท	$\frac{1}{2}$
พ	$\frac{7}{9}$
ม	$\frac{11}{15}$
ค	$\frac{8}{15}$

อักษร	คำตอบ
ว	$\frac{5}{6}$
ล	$\frac{6}{10}$
บ	$\frac{22}{23}$
อ	$\frac{2}{3}$
สระอะ	$\frac{7}{11}$
สระอา	$\frac{6}{7}$
สระอิ	$\frac{1}{5}$
สระอี	$\frac{3}{17}$

ตอนที่ 2

ดอกไม้อะไรเอ๋ย ???

_____

คำตอบ a_1 a_2 a_3 a_4 a_5 a_6 a_5

คำถามชวนคิด ดอกไม้นี้มีความสัมพันธ์อย่างไรต่ออำเภอเชียงคำ

ตอบได้ไหมเอ๋ย ?

แบบทดสอบหลังเรียน

ชุดที่ 2 การเขียนลำดับโดยการแจกแจง

คำชี้แจง ให้นักเรียนวงกลมตัวเลือก (○) ข้อ ก , ข , ค หรือ ง ที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
(จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน)

1. เขียนลำดับ $a_n = 2n + 4$ ในรูปแจกแจงได้ดังข้อใด

ก. 6 , 8 , 10 , 12 , ...	ข. 6 , 10 , 12 , 14 , ...
ค. 4 , 6 , 8 , 10 , ...	ง. 2 , 4 , 6 , 8 , ...

2. เขียนลำดับ $f(x) = 2^x - 1$ ในรูปแจกแจงได้ดังข้อใด

ก. 3 , 5 , 7 , 9 , ...	ข. 1 , 3 , 7 , 15 , ...
ค. 1 , 3 , 5 , 7 , ...	ง. 0 , 1 , 3 , 5 , ...

3. กำหนด $a_n = 3n - 2$ จงพิจารณาว่า ข้อใดถูก

ก. $a_2 = 3$	ข. $a_3 = 4$
ค. $a_4 = 10$	ง. $a_6 = 15$

4. กำหนด $a_n = 1 + \frac{(-1)^n}{2^n}$ จงพิจารณาว่า ข้อใดผิด

ก. $a_1 = \frac{3}{2}$	ข. $a_3 = \frac{7}{8}$
ค. $a_4 = \frac{17}{16}$	ง. $a_5 = \frac{31}{32}$

5. กำหนด $f(x) = \frac{1}{2^x - 3}$ ดังนั้น $f(7)$ มีค่าตรงข้อใด

ก. $\frac{1}{11}$	ข. $\frac{1}{61}$
ค. $\frac{1}{125}$	ง. $\frac{1}{233}$

6. $\frac{1}{2}, \frac{2}{3}, \frac{3}{4}, \frac{4}{5}, \frac{5}{6}$ เป็นลำดับในรูปแจกแจง สอดคล้อง a_n ข้อใด

ก. $a_n = \frac{n+1}{n}$

ข. $a_n = \frac{n-1}{n}$

ค. $a_n = \frac{n}{n-1}$

ง. $a_n = \frac{n}{n+1}$

7. $-\frac{2}{3}, \frac{3}{9}, -\frac{4}{27}, \frac{5}{81}, -\frac{6}{243}, \dots$ เป็นลำดับในรูปแจกแจง สอดคล้อง a_n ข้อใด

ก. $a_n = (-1)^n \frac{(n-1)}{3^n}$

ข. $a_n = (-1)^n \frac{(n+1)}{3^n}$

ค. $a_n = (-1)^n \frac{(n-1)^n}{3^n}$

ง. $a_n = (1)^n \frac{(n+1)}{3^n}$

8. ลำดับแรกของลำดับ $a_n = 4n + 5$ ตรงข้อใด

ก. 9, 13, 21, 32

ข. 9, 13, 17, 21

ค. 5, 9, 13, 17

ง. 5, 9, 13, 21

9. ลำดับแรกของลำดับ $a_n = \frac{(-1)^n}{n+2}$ ตรงกับข้อใด

ก. $-\frac{1}{3}, \frac{1}{4}, -\frac{1}{5}, \frac{1}{6}$

ข. $\frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, -\frac{1}{6}$

ค. $\frac{1}{3}, -\frac{1}{4}, \frac{1}{5}, -\frac{1}{6}$

ง. $-\frac{1}{3}, \frac{1}{4}, -\frac{1}{5}, \frac{1}{6}$

10. กำหนด $a_n = \frac{2^n - 1}{n}$ ข้อใดต่อไปนี้ถูกต้อง

ก. $a_1 = 1$

ข. $a_2 = \frac{2}{3}$

ค. $a_3 = \frac{7}{2}$

ง. $a_4 = -\frac{15}{4}$

ทำได้ 8 คะแนนขึ้นไป
ว่าผ่านเกณฑ์นะคะ

แบบบันทึกคะแนนการทำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์และแบบทดสอบหลังเรียน
ชุดที่ 2 การเขียนลำดับโดยการแจกแจง

ชื่อ ..... นามสกุล..... ชั้น ..... เลขที่ .....

แบบฝึกทักษะ

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ผลการประเมิน
แบบฝึกทักษะ ที่ 1	6		
แบบฝึกทักษะ ที่ 2	9		
แบบฝึกทักษะ ที่ 3	10		
รวมคะแนนทั้งหมด	25		

แบบทดสอบหลังเรียน

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ผลการประเมิน
แบบทดสอบหลังเรียน	10		

เกณฑ์การให้คะแนน
แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบหลังเรียน
ชุดที่ 2 การเขียนลำดับโดยการแจกแจง

เกณฑ์การให้คะแนนแบบฝึกย่อย แบบฝึกทักษะที่ 1-2

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
3	แทนค่าได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 พจน์
2	แทนค่าได้ถูกต้อง 3 พจน์
1	แทนค่าได้ถูกต้อง 1พจน์ หรือ 2 พจน์
0	แทนค่าไม่ถูกต้อง หรือไม่ตอบ

เกณฑ์การให้คะแนนแบบฝึกย่อย แบบฝึกทักษะที่ 3

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
ตอนที่ 1	
1	แทนค่าได้ถูกต้อง
0	แทนค่าไม่ถูกต้อง หรือไม่ตอบ
ตอนที่ 2	
4	ได้คำตอบตรงกับคำว่า "ทองกวาว"
0	ได้คำตอบไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์ ตอบผิด หรือไม่ตอบ

แบบทดสอบหลังเรียน

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
1	คำตอบถูกต้อง
0	คำตอบไม่ถูกต้อง หรือไม่ตอบ

เกณฑ์การผ่าน

แบบฝึกทักษะ

คะแนนเต็ม 25 คะแนน

ได้คะแนนร้อยละ 80 (20 คะแนน) ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

แบบทดสอบหลังเรียน

คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ได้คะแนนร้อยละ 80 (8 คะแนน) ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

บรรณานุกรม

กนกวลี อุษณกรกุลและรณชัย มาเจริญทรัพย์. แบบฝึกหัดและประเมินผลการเรียนรู้ คณิตศาสตร์
พื้นฐาน ม.5 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : เดอะบุคส์, 2553.

กวิยา เนาวประทีป. เทคนิคการเรียนคณิตศาสตร์ ลำดับและอนุกรม กลุ่มสาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, 2547.

ณัฐ อุดมพาณิชย์. หัวใจคณิตศาสตร์ O-NET. กรุงเทพฯ : สถาบันสอนวิชาคณิตศาสตร์ NUTTY
PROFESSOR, 2554.

ชนวัฒน์ สนทราพรพล. แบบฝึกหัดทักษะและวิธีคิดเร็ว คณิตศาสตร์พื้นฐาน เล่ม 3 ชั้น
มัธยมศึกษา ปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ science center, มปป.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือครูรายวิชา
พื้นฐาน คณิตศาสตร์ เล่ม 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
สกสค. ลาดพร้าว, 2553.

..... หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน คณิตศาสตร์ เล่ม 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว, 2553.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2551.

..... เอกสารประกอบ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนว
ปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.